

เจ้าอุปราชบุญทวงศ์

เจ้าบุญทวงศ์ เป็นบุตรคนที่ 2 ของเจ้ามหาพรหมคำคง และเป็นอนุชาพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ในสมัยการปกครองของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ท่านนั้น ท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอุปราช ท่านเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องถึงความกล้าหาญและเข้มแข็ง มีบทบาทช่วยราชการพระเชษฐาอย่างใกล้ชิด

มีหลักฐานจากบันทึกของคณะมิชชันนารีที่เริ่มเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในล้านนา กล่าวถึงเจ้าอุปราชบุญทวงศ์ว่า ในสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ กิจการบริหารบ้านเมืองตกอยู่ในความดูแลของเจ้าอุปราชบุญทวงศ์และแม่เจ้าทิพเกสรพบว่าเจ้าอุปราชบุญทวงศ์สามารถมีคำสั่งปฏิบัติหรือลบล้างคำสั่งของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ ได้เสมอ ทำให้เห็นว่าเมืองเชียงใหม่สมัยที่เจ้าบุญทวงศ์เป็นอุปราชนั้นเสมือนว่ามีเจ้าหลวงสององค์ครองบัลลังก์ร่วมกัน โดยเจ้าบุญทวงศ์อยู่ในฐานะเจ้าหลวงองค์ที่สอง

เจ้าบุญทวงศ์ได้เริ่มบทบาทในการช่วยปกครองนครเชียงใหม่ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯพระเชษฐา ตั้งแต่ในเหตุการณ์ยุ่งเหยิงในช่วงการต่อรัชสมัยการปกครองจากการเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๑๓ ณ ริมฝั่งแม่น้ำปิง ตำบลสันพระเนตร (ปัจจุบันอยู่ในเขตเชียงใหม่/ลำพูน) และยังมีได้มีการปลงพระศพแต่อย่างใด ในระยะห่างกันไม่ถึงเดือน เจ้าราชภาคนัยแผ่นฟ้า (บิดาแม่เจ้าจามรี) ก็ถึงแก่กรรมอีก ในช่วงนี้จึงเกิดเหตุการณ์พวกดง คือ จีนเมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นคนในบังคับบัญชาของอังกฤษอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เชียงแสนโดยพลการ และพวกนี้วิวาทวิวาทใหม่กับพวกไทลื้อจำนวนหนึ่ง ได้คุมกันเป็นกองโจรปล้น ฆ่าราษฎรเข้ามาถึงบ้านสะวง หนองก่าย และป่าแวง เขตอำเภอแม่ริม ห่างจากเชียงใหม่ 30 กิโลเมตร

ทางเชียงใหม่จึงมีหนังสือแจ้งขอราชการลงไปกรุงเทพฯ โดยให้เจ้าบุญทวงศ์เป็นผู้นำความกราบบังคมทูล พระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าอุปราชอินทนนท์ว่าราชการบ้านเมืองสืบแทนพระเจ้ากาวิโรรสฯ และให้เจ้าบุญทวงศ์ดำรงตำแหน่งเจ้าที่อุปราชเมืองเชียงใหม่แทนที่ต่อไป ส่วนเรื่องที่ว่ากราบบังคมทูลนั้นให้จัดการแต่งคนไปว่ากล่าวให้พวกพม่า ไทลื้อ ไทจีน ที่ได้อพยพเข้ามา นั้น ให้อพยพกลับคืนไปยังภูมิลำเนาเดิม หากจะอาศัยอยู่ในพระราชอาณาจักรสยามต่อไป จะต้องยอมอยู่ในการปกครองของเจ้าเชียงใหม่และเจ้าเชียงใหม่

ต่อมาในเดือน 12 ปีระกา เบญจศก จุลศักราช 1235 (พ.ศ. 2416) ว่าที่อุปราชบุญทวงศ์ได้รับมอบหมายให้คุมเครื่องราชบรรณาการไปทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมตั้งเป็นเจ้าอุปราชนครเชียงใหม่

ในตำแหน่งเจ้าอุปราชเจ้าบุญทวงศ์ ท่านได้รับหน้าที่เป็นนายทัพในยามสงคราม เป็นผู้อำนวยการรักษาความสงบภายในในยามปกติและเป็นหัวหน้าลูกขุนตุลาการพิจารณาโทษผู้ฝ่าฝืนอาชญากรรมของเจ้าผู้ครองนคร ซึ่งท่านก็ได้ทำหน้าที่ด้วย ความเข้มแข็ง เด็ดขาด จนเป็นที่กล่าวขานและยำเกรงกันมาก

เจ้าอุปราชบุญทวงศ์ ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2425 ก่อนเจ้าแม่ทิพเกสรสองปี ซึ่งยังอยู่ในช่วงท้ายสมัยการปกครองของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ

ที่มาของข้อมูล

วงศ์ศักดิ์ ณ เชียงใหม่. 2539. เจ้าหลวงเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะทายาทสายสกุล ณ เชียงใหม่ ร่วมกับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.